

NAZANINE HOZAROVÁ

ÁRIÁ

**VÝJIMEČNÝ PŘÍBĚH DÍVKY, KTERÁ SE OCITLA
VE VÍRU ÍRÁNSKÉ REVOLUCE**

≡ **KNIHA ZLIN**

Ária

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

☰ KNIHA ZLIN

Nazanine Hozarová

Ária – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

fleet

NAZANINE HOZAROVÁ

ÁRIÁ

Přeložila Martina Neradová

≡ **KNIHA ZLIN**

Mé matce Tobá

Viděl jsem mnoho věcí na povrchu Země.
Viděl jsem dítě, jak si přivonělo k Měsíci.
Viděl jsem klec bez dvířek, v níž třepotala křídly genialita,
žebřík, po němž stoupala Láska k nebeské klenbě.
Viděl jsem ženu drtící světlo v hmoždíři.

SOHRÁB SEPEHRÍ (z „Kroků vody“)

Prolog

1953

Mehří otevřela oči. Ležela na kupě koberců. „Podobá se tatínkovi?“ zeptala se.

Miminko držel starý Karímí. „Ona to neví?“ zeptal se šepetem manželky.

„Cítí to,“ odpověděla Faríbá a zalétla pohledem k Mehří. Faríbá, mnohem mladší než její muž, byla jediná Mehřina kamarádka.

„Vidím na ní, že nic neví,“ trval na svém Karímí.

„Buď zticha. Masíruješ miminko, jak jsem ti ukázala?“

„Ano, ano.“ Karímí třel dítěti hrudník a záda.

„Do čeho jsme se to namočili?“ povzdychla si Faríbá. „Ne přestávej.“ Vyndala z chladničky kus masa a hodila ho na pánev. „To je pro matku. Ne pro tebe,“ řekla manželovi. Znovu se podívala na Mehří. „Zkazila si život ve chvíli, kdy toho chlapa prvně zahlídla. Vysvětlovala jsem jí, že bude lepší, když bude pracovat u tebe, tady v pekárně. Ale to ne, prý že si ho chce vzít. A teď to má.“

Po chvíli se Karímí zeptal: „Ženo, proč ta malá nepláče?“

„Protože je modrooká,“ odpověděla Faríbá. „Je prokletá, jako její máma.“

Mehří ležela pod dekou, zády se opírala o zeď a celé hodiny se ani nepohnula. Styděla se podívat kamarádce do očí.

„Copak jsem tě před tou svatbou nevarovala?“ ozvala se Faríbá. „Kolikrát jsem ti říkala, že tě bude bít?“ Nakonec miminko zabalila, přitiskla si ho na prsa a přešla k Mehrí. „Copak si ji nechceš pochovat?“ zeptala se.

Mehří mlčela.

„Nemůžeš se tvářit, že neexistuje. Jo, je to holka. Ale to není taková tragédie.“

„Zabije mě,“ řekla Mehrí.

Také Karímí se opíral o zeď. Tvář ukrýval za novinami, ale ruce se mu třáslly a bolely ho. To proto, že pomáhal u porodu. Teď se před Mehrí styděl.

„Kdybysme měli rádio, nemusel bys číst noviny, muži. Vždyť je sotva udržíš,“ poznamenala Faríbá. „V rádiu prý můžeš slyšet kdeco. Třeba rozhlasovou hru. To by se mi líbilo.“ Odvrátila se od Mehrí a škrtila sirkou, aby zapálila uhlí v kamnech.

Karímí si poposunul brýle na čtení ke špičce nosu a noviny složil. „Hloupost,“ prohlásil. „Chceš rádio v době, kdy se lidi na severu vytahují s televizorem. A pak, když už jsem se kdy si naučil číst, proč bych si nepřečetl noviny? Tehdy byli všichni negramotní. Moje matka, i můj otec. V týchle čtvrti jsem byl jedinej, kdo uměl číst. Písmena jsem se naučil sám a ty...“

„Co je to televizor?“ přerušila ho náhle Mehrí a zvedla hlavu. Zahlédla vlásky holčičky, na které dopadalo umělé světlo. Měla je nazrzlé po tatínkovi.

„Něco jako plátno v kině, jen menší,“ odpověděl Karímí, aniž se na ni podíval. „Vejde se do pokoje. V Severním Městě jich mají spoustu. Onehdy tam ukazovali Mosaddeka.“

„Náš premiér byl v televizi? A proč?“

„Aby bylo vidět, že je naživu. Někdo se ho pokusil zabít. Nejspíš ta britská sebranka.“ Karímí se znovu chopil novin. „Ať jdou všichni k čertu. Když je klid od komunistů, začnou si Angličani, a když je klid od Angličanů, začnou si mizerové v turbanech, co se staví na roveň Bohu. A když je klid...“

Faríbá praštila konvicí na plotnu. „Chudák holka tady málem duši vypustila, a ty budeš nadávat na politiky?“

„Před ní se do mě nenavážej,“ řekl Karímí. „Tuhle zemi už nikdo nemiluje, aby to čert spral. On je výjimka. Mosaddek je eso. Eso, to ti povídám!“

Mehří znovu zavřela oči a předstírala spánek.

„Tohle je ženská záležitost,“ dodal Karímí mírnějším tónem a pokývl směrem k ní. „Chceš, aby se to rozneslo mezi sousedy? Tady zůstat nemůže.“

„No jistě, pane Karímí,“ opáčila Faríbá, „sedte si tady s novinami a pijte čaj. Ale zkuste si představit, co by si o vás pomyslel ten váš Mosaddek.“

Mehří děťátko odmítala i další dva dny, zatímco dole jeho otec Amir kopal do dveří Karímího pekařství. Faríbá na něho křičela z balkonu v prvním patře, že jeho syn není syn, ale dcera se vším všudy.

„Tak ji přines dolů, ať ji můžu zabít,“ nechal se slyšet Amir.

„Musíš jí dát jméno,“ obrátila se Faríbá k Mehří. „Teď hned.“

Ale holčička zůstala beze jména i na konci dne. Dole přede dveřmi nadále hlídkoval Amir, připravený dítě zabít.

„Pokřikuje na lidi, když jdou do krámu,“ stěžovala si Faríbá a houpala malou v náručí. „Musela jsem jí dát sušené mléko, abys věděla. To jí neprospívá.“ Faríbá se zavrtěla na jednom z perských koberců pokrývajících podlahu ode zdi ke zdi. Hltavě dopila gin ze skleničky na čaj a potom s ní bouchla o koberec. „Pořád je tu tvůj bratr.“

„Ten mi nepomůže,“ namítla Mehří.

„To tvrdíš ty, ale jistá si tím být nemůžeš. A tenhle Amir by vlastní dcerku radši zabil, než by ji živil. Nikoho jinýho než bratra nemáš?“

„Nemám.“

Do pokoje vešel Karímí a posadil se vedle ženy. „Ještě ses nezmátořila, holčičko?“ zeptal se Mehrí milým, ale unaveným hlasem. Znal ji od jejich třinácti, kamarádila se s Faríbou, která byla o pět let starší. Nemohl se dívat, jak se trápí.

Mehří si přetáhla závoj přes hlavu a sklopila oči. Stiskla mezi zuby měkký cíp látky. Závoj byl týdný nepraný. Když šla po ulici, občas ji napadlo, jestli ostatním nepáchne.

Faríbá natáhla tlusté nohy a s miminem v náručí se zvedla z tureckého sedu.

„Ženo,“ řekl Karímí a také vstal. „Polož to dítě a pojď sem.“

Přesunuli se do vedlejší místnosti a přitom si něco špitali. Mehrí je slyšela – jen tu a tam, ale i to stačilo.

„To neudělám,“ zaslechla Karímího.

„Budeš je živit ty?“ zeptala se Faríbá.

„Tenhle dům patří mně. Nezapomeň, kde je tvoje místo, ženo!“

„Je to moje kamarádka. Ke svým kamarádkám se můžu chovat, jak chci. A pak, mám ji přečtenou. S tím bratrem to není pravda.“

„Stát pro takovou rodinu nehne prstem,“ prohlásil Karímí.

„To je problém jejich příbuzných,“ opáčila Faríbá. „Nevím, co ti na to říct, muži. Nebýt zákonů...“

„Zákony jsou jedna věc, ale co si počneme s ním?“

„To vymyslíme potom. Když nebude zbytí, tak mu tu zrza-
vou palici uříznu.“

Mehří vzala dítě do náruče a vyšla zadními dveřmi ven; pekař se ženou se ještě dohadovali. Na sněhu si povolila čádor a vytáhla tvrdou, zčernalou bradavku. Do ňadra ji bodal mrazivý vzduch. Přiložila je dětátku ke rtům, jenže mléko teklo kolem. Byla jí zima, ale miminko mělo kůži ještě studenější. Měsíc nad jejich hlavami přikryl mrak. Město se začalo ztrácet pod sněhovým závojem. Cítila, jak jí po nohou stéká lepkavá krev. Nechávala na zemi cestičku. Amirovi by stačilo,

aby šel po stopě, a dostihl by ji, jako když vlk samotář vyčechává kořist.

Ale Mehří věděla, jak ho přelstít. V dětství žebrała v ulicích severního Teheránu, kde žili boháči. Občas jí dali něco k jídlu, ale většinou, na rozdíl od bratra, odcházela s prázdnou. On byl totiž kluk.

Když došla na Pahlavího ulici, která spojovala jižní část města se severní a oddělovala od sebe rozdílné světy a životy, zjistila, jak moc se to tu změnilo: ulice byla téměř vylidněná, tichá, bohatí dávno spali, promlouvali tu jen duchové. Ve světle pouličních svítelen spatřila zasněžené cesty stoupající k vrcholům Alborzu, kam to odsud bylo dvacet kilometrů. Jako malá snila o tom, že se k těm horám dostane. Rozpřáhne ruce a doletí k nim jako fénix ze starých pověstí. Vrtalo jí hlavou, jestli je možné zahlédnout seshora tajemství Teheránu. Jestlipak se tam, za městskými údolími, dýchá horalům lehčeji? Představovala si, jak na strmých svazích a říčních březích piknikují boháči.

Po třech hodinách chůze se ocitla kdesi v centru. Nohy se jí trásaly. Ve svalech jí tepala bolest v rytmu válečných bubnů. Bolelo jí celé tělo. Nejvíce v klíně. Napadlo ji, co by se stalo, kdyby jí dítě vypadlo z náručí. Zmrzlo by a vyslalo vzkaz do budoucnosti: mějte se na pozoru před zrozením, před životem, před příchodem na svět, kde vás nechtějí? Rozbila by se miminku lebka? Zpřelámalo by si všechny kosti? Nebo by všechno přestálo, jako při porodu, kdy přinutilo svoje tělo vstoupit do velkého světa?

Mehří šla dál a město se jí odkrývalo. Dálnice se prodlužovaly, budovy rostly a odhalovaly jí život privilegovaných obyvatel. Domy tady v centru byly vyšší; zblízka vypadaly stejně mohutně jako okolní hory. Na jedné straně ulice stála nejvyšší budova, jakou kdy viděla. Byl na ní plakát starého muže: ministerského předsedy Mosaddeka. Poznala ho. Jeho tvář teď znali všichni. Chvíli si ho prohlížela, potom pokračovala

v cestě, procházela kolem zaparkovaných aut a minula několik vozů, které pomalu projížděly nocí. Pomyslela si, že i automobily teď vypadají jinak. Byly aerodynamičtější a v barvách, které dřív nebyly k vidění.

Ulice a chodníky se začaly rozšiřovat. Mehrí záblý prsty na nohou, až to štípalo. Dcerka podivně ztichla, jako by věděla, co se její matka chystá udělat. Mehrí se dotkla bolavých stehen a prostrčila ruku třemi vrstvami závoje; první vyjadřovala zbožnost, druhá ztělesňovala její kulturu a třetí hřála. Nabrala do hrsti sněh, zajela rukou pod čáador, na místo, kde byla potrhaná, a pokusila se vydrhnout krvavou skvrnu, ale jenom ji ještě víc štípal mráz. Krev jí potřísnila prsty. Znovu vložila dítěti do pusinky bradavku, ale ani tentokrát se nepřisálo.

Po další hodině došla doprostřed velké křižovatky. Na kraji ulice se draly sněhem na povrch stvolý trávy. Mehrí se rozhlédla. Všechno tu bylo nové, všechno bylo moderní.

Z křižovatky se dalo vyrazit čtyřmi směry. Mohla se otočit zpátky na jih, vydat se na sever nebo se držet ulic spojujících východ se západem. Na západě to spatřila znovu – fotografie starého muže, tentokrát na stránkách novin nalepených na cihlovém zdivu. Ulice vedoucí východním směrem byla užší, vroubená stromky, které na zimu shodily listí. Jeden strom se od ostatních lišil. Byl to morušovník, který znala z dětství, kdy ho s bratrem vydrželi otrhávat celé hodiny. Česali moruše do plechovek, museli jich natrhat snad tisíce, potom čekali, až plody uschnou a zesládnou, a teprve pak je prodali. Než padla tma, vydělali si na jídlo – možná i na trochu masa, aby je poslouchaly svaly.

Mehrí nikdy nenapadlo, že se stane matkou. Nezdálo se jí, že by se toho mohla dožít. Ale život se k ní přičítal, prorazil si cestu do jejího těla a začal tam bujet, měsíc za měsícem, obklopený jejími svaly a cévami, a potom se z ní vyřinul v podobě tvorečka, kterého teď držela v náručí. Nejradši by k sobě dcerku přivinula, toužila ji políbit. Místo toho přitiskla ruku ke

kmeni morušovníku a nahmatala vroubkovanou kůru. Dítě poprvé zavrňelo, jakoby na protest, jako by prosilo o milost.

Mehří šla dál. Uviděla další morušovník a vedle něj ústí uličky, odkud se šířil zápach odpadků. Zakryla si obličej čádorem a vešla do ní. Po obou stranách se válely papírové pytle s odpadem. Držela miminko na jedné ruce, procházela mezi pytli a hledala příhodné místo. Necítila nic a nevnímala čas. Když dítě položila na zem, sotva se zavrtělo. Na chvíli se nehýbala ani matka, ani miminko. Na dětskou tvářičku svítil měsíc a Mehří se dcerce poprvé podívala přímo do očí. Barvu měly stejnou jako ty její, přesně jak říkala Faribá. Sklonila se a polaskala miminko po tvářích, bradičce a čelíčku. V měsíčním světle viděla, jak holčičce zamazala obličejík od krve, která jí ulpěla na prstech. S tím teď nic nenadělá.

Konečně vstala, otočila se a šla pryč – tak daleko, že jí ani světlo měsíce nebylo nic platné. Svou dcerku už neuvidí.

V hloubi noci rachotily na štěrkové cestě nákladáky. Cukaly se jako řada mravenců, silné plachty pleskaly do rytmu vrčících motorů a kola vířila prach, který se v mrazivém vzduchu zvedal a halil únor do mlžného oparu. Behrúz Bachtijár zavřel oči. Pleť, která se mu napínala přes útlé kosti obličejje, pokrývala vrstva špíny. V měsíčním světle sledoval odjezd čtyř armádních nákladáků plných mladíků z provincií.

Dnes tyhle hochy doveze domů někdo jiný. On má teď čtyři dny volna, počínaje dnešním večerem. Vloží si do úst cigaretu, připálí si poslední sirkou, kterou najde v kapse, a půjde domů, vydá se dolů po úbočí rudé hory, kde se půda mísí se sněhem, a potom si to bude štrádovat městem ze severu až na jih. Teherán mu patří, on je jeho tajným strážcem, andělem usazeným na horském vrcholu, počítá domy, stromy, světla a lidi kráčejíci sem tam jako hmyz, aniž si uvědomují, že je někdo pozoruje.

Lidé jsou zvláštní, pomyslel si Behrúz s cigaretou mezi tenkými rty. A vydal se na cestu dolů a potom přes město, přesně jak si to plánoval, jak na to čekal celý den.

Po svazích klouzal bez obtíží, tu a tam potáhl z cigarety, a když měl chuť, hvízdal si. Tuhle cestu měl důkladně prošlapanou, znal to tu od chvíle, kdy se naučil řídit a začal jezdit do hor. Kolik mu tehdy bylo? Sedmnáct? Teď je mu třiatřicet, takže tudy chodí už šestnáct let. Když spočítá, kolikrát se za rok dostane domů, a výsledek vynásobí šestnácti, zjistí, že po úbočí Darake stoupal nebo sestupoval přibližně čtyřtisíckrát.

Jistě, občas mu generálové dovolili, aby sjel dolů autem a ušetřil si tříhodinovou cestu pěšky. A když byl čerstvě ženatý, velitel ho nejen pobízel, aby si vzal auto, ale dokonce ho pouštěl dřív, aby měl dost času na manželské povinnosti, přičemž mu nikdy neváhal připomenout, kolik je jeho ženě let. „Myslíš, že si ta tvoje ženuška s malým Behrúzem poradí?“ ptal se ho.

Behrúz si Zahrá bral, když mu bylo devatenáct. Udělal to na otcovo naléhání. „Prorok se ženil jako chlapec, jeho manželce bylo čtyřicet,“ hučel do něho otec. Jenže Zahrá nebyla ženou Proroka. Ve svých šestatřiceti se sice vdávala poprvé, ale měla syna Ahmada, stejně starého jako Behrúz. Ten jim na svatbu nepřišel. Když se na něj Behrúz onoho večera zeptal novomanželky, řekla mu, že hnije ve vězení. Potom ho zmermomocnila.

Když začal pracovat jako armádní řidič, ještě tak málomluvný nebýval. Vojáci ho měli rádi. Byli vůči němu otevření, vyprávěli mu o životě na statku nebo na maloměstě. A pokud pocházeli z Teheránu, vykládali o škole nebo o svých holkách. Jediný, kdo se nikdy s ničím nesvědčil, byl člen panovnickovy rodiny – šáhův bratranec. Behrúz předpokládal, že s ním to bude jiné. Prikázali mu, ať se chlapci nedívá do očí.

Řídit se začal učit v šestnácti, protože na válčení nebyl dost silný a na čtení dost chytrý. To nejnужnější ho naučil otec.

Mohl se stát pouličním prodávčem chleba jako on nebo pracovat na ropných vrtech jako jeho strýc. Ale když to jednou jedinkrát navrhl, otec mu vrazil takovou, že příštích několik dní viděl mžítka před očima. Tím to pro něj haslo.

Kráčel po zmrzlé rudé hlíně, která nepovolovala ani pod jeho bagančaty. V noci před třemi dny se tudy přehnala bouře. Ale pak se sníh usadil a cestu teď lemovaly závěje. Nešlo se mu tak špatně, jak čekal. Svižně sešel na úpatí Darake a ocitl se na severním konci Pahlavího ulice. V téhle čtvrti stály staré domy a ulice byly dlážděné kočičími hlavami. Doneslo se mu, že tu prý kdysi bydlíval šáhův otec.

Prošel kolem starého auta zaparkovaného u obrubníku a marně šmátral v kapse po další cigaretě. Všiml si, že proti němu někdo jde.

„Mohl bych vás poprosit o cigaretu?“ zeptal se kolemjdoucího. Už dávno se naučil mluvit zdvořile, jak se to tady v severní části města nosilo. Muž povytáhl z krabičky jednu cigaretu. Behrúz si ji vzal a vložil mezi rty. Muž škrtl zapalovačem a v mírném vánku se zatřepotal plamínek.

„Děkuju,“ řekl Behrúz a měl se k odchodu.

„Co takhle zaplatit?“

Behrúz se zastavil.

„Co takhle zaplatit?“ zopakoval ten muž.

„Chcete, abych vám zaplatil za to, že jste mi připálil?“ zeptal se Behrúz.

„Co myslíš?“

Behrúz si začal rozpačitě prohledávat kapsy.

„Jenom si z tebe utahuju, pitomče.“ Muž se smíchem pokračoval v cestě.

Behrúz zrychlil arazil si cestu bočními uličkami. Věděl, že je někde v Júsefábádu, ve čtvrti uprostřed města. Obvykle chodil po hlavní ulici, ale dnes večer zatoužil po změně. Ve stokách tekly splašky, ale silnice lemovaly rozkvetlé morušovníky. Tahle čtvrt' patřila k jeho nejmilejším. Měl rád její krámky

se smíšeným zbožím, biograf i kavárny, které už něco pamatovaly, ale přesto si udržely přízeň bohatých štamgastů.

Zrovna si prohlížel písmena na průčelí kina, když vtom uslyšel vráskot, jako by někdo šlápl kočce na ocas. Popošel směrem, odkud se ten nářek nejspíš ozýval, ale přes zurčení ve stoce bylo těžké určit přesné místo. Vešel do vedlejší uličky – nic. Přecházel z jedné uličky do druhé, přeskakoval stoky, a čím bylo jeho pátrání marnější, tím usilovněji v něm pokračoval. Pomáhal mu jen měsíc; ve zdejších domech se nsvítilo, zdálo se, že zbytek světa spí.

Nakonec dorazil k morušovníku, obklopenému pytli s odpadem. Zírala na něho smečka toulavých psů. Představoval si, jak toho křičícího drobečka trhají na kusy.

Popadl klacek a vyrazil do útoku. Ale psi se ani nehnuli. Jak dlouho už tu jsou? Zatímco se blížil, klidně seděli a pozorovali ho. Konečně se sklonil a zvedl dítě do náruče. Psi mu přičichli k nohám a odběhli.

Behrúz pospíchal k okraji města, cestou míjel opuštěné budovy, kde tajně žila chudina, a pelechy z lepenkových krabic, kde spali ti nejbídačenější. Říkal si, jak dlouho to malé asi nejedlo. Krámy měly ještě zavřeno, ale jeho žena určitě obstarala mléko, uvažoval jako v horečce.

Dítěti jistě nebyly víc než tři dny. Behrúze rozbolela hlava. Na nebi se točily hvězdy. Konečně zahlédl v dálce matný obrys domova.

Tři hodiny seděl Behrúz v obývacím pokoji a snažil se dětátko nakrmit. Vytrhl ze spánku sousedku a ta našla trochu mléka, ale miminko většínu vyblinkalo. Znovu ponořil uzávěr od plicního pera do misky, kterou si postavil k nohám. Držel tu improvizovanou lahvičku dítěti u rtů a přitom dával pozor, aby ji příliš nenakláněl. Mléko stékalo holčičce na rtíky, ale přes ně se dostalo jen pár kapek. Utřel jí obličej vrchní stranou malíčku. Za chvíli to zkusí znovu.

Zahrá spala. Její syn Ahmad, kterého teprve před dvěma dny pustili na svobodu, nechal na kuchyňském stole špinavé boty. Zavřeli ho, protože komusi uřízl prsty, a Behrúz nepochyboval o tom, že už zase krade.

S příchodem rána se Behrúzovi klížily oči. Oknem obráceným na sever pozoroval vycházející slunce, jehož paprsky se k němu plazily po podlaze. Jeho žena spala v ložnici, jako když ji do vody hodí. Vstal, šel za ní a stoupl si vedle její postele s dítětem přitisklým k hrudi. Zahrá byla celá zachumlaná. Pleť měla světlou a její rovné, jemné vlasy nabývaly v létě světle hnědého odstínu. Poslední dobou si je natáčela na malé plastové natáčky.

Behrúz se vrátil do obýváku a dítě opatrně položil na zem. Potom šel tiše za ženou do ložnice.

„Musíme si promluvit,“ zašeptal.

Zahrá si zakryla oči, aby ji nedráždilo slunce. „Tak ty jsi doma. Myslela jsem, že se budeš celou noc ládovat opiem.“

„Pojď se mnou.“ Vytáhl ji z postele.

Holčička v obýváku usilovně třepala rukama a nohama; vypadala jako brouk na krovkách.

„Asi má hlad,“ řekl Behrúz. „Dal jsem jí mlíko, ale sotva si lízla. Nejspíš potřebuje sát.“

Zahrá o krok ustoupila. „Kde jsi to dítě našel? Někde sis ho udělal a teď si máme poradit?“ vyjela na něj.

Behrúz vzal dítě do náručí. „Ale kdepak,“ vysvětloval. „Ležela v uličce mezi odpadky. Našel jsem ji včera večer v Jú-sefábádu.“

„To je v Severním Městě,“ poznamenala Zahrá. „Co ty máš společného s touhle sortou lidí? Teď mě poslouchej: odneseš to dítě tam, kdes ho našel, ať si ho ta chátra, ke který patří, může zase vzít.“

„Čmouchali kolem ní psi. Nevím, co chtěli, ale...“

„Koukej, ať je z mého domu pryč. A nemysli si, že nevím, co děláš za čuňáčinky. Mě se ani nedotkneš, jako by ses bál,

že si o mě spálíš prsty. Jenže mužský jsou mužský. Takže na tyhle věci musíš mít jinou.“ Zahrá popadla miminko za tvářičku. „Viděls, jaký má oči? Modrý. Při imámu Hosejnovi, přitáhš mi do domu modrookýho ďábla.“

„Ty oči jsou zelený,“ namítl Behrúz.

„Ne, je v nich špetka modrý. Přitáhl jste do tohohle domu ďábla, pane Bachtijáre!“

Zahrá zamířila zpátky do ložnice, ale křičet na něho nepřestala. Behrúz ji tiše poslouchal. Čtrnáct let společného života, a její zuřivost se jen stupňovala. Podíval se na mimino. Zahrá se nemýlila. Oči mělo modré. Netušil, jak dítě uchlácholit. Když si jako kluk hrával na rodinu, bylo to tak snadné. Tehdy svoje děťátko choval a krmil úplně stejně jako holky ze sousedství. Dával si pozor, aby se o tom nikdy nedozvěděl jeho otec. Jenomže tohle dítě bylo opravdové. Nenapadlo ho nic jiného než na ně mluvit – jako jedna lidská bytost na jinou lidskou bytost. Ne jako skutečný člověk na panenku nebo pán na otroka. Ano, udělá totéž, co lidé dělají odjakživa, od první známky života.

„Chceš, abych ti vyprávěl pohádku?“ zašeptal holčičce. Varhánkovitá víčka měla pevně semknutá, jako by se rozhodla nadobro uzavřít před okolním světem. „Chceš, abych ti vyprávěl o rajském stromu?“ zeptal se Behrúz. A tak se do toho pustil a doufal, že přehluší manželčin křik. „Nad mraky a nad oblohou, vysoko převysoko v ráji nebeském roste strom túbá, z jehož kořenů prýští mléko, strdí a víno.“

„Proklínám ten den, kdy jsem se provdala za mladíčka,“ ječela Zahrá z vedlejšího pokoje.

Behrúz pokračoval: „Mléko, abys rostla, strdí, abys měla sladký život, a víno, aby tě zaneslo do země snů.“

Zahrá se rozkřičela ještě hlasitěji. „Myslíš si, žeš mě spasil? Jenom jsi prodloužil tohle peklo!“

Behrúz děťátko zvedl, aby mu mohl šeptat do ouška. „Túbá patří nebeským sirotkům, protože na ničem nezáleží víc než na nich, moje maličká.“

Odmlčel se, připravený vyslechnout si další kanonádu, ale Zahrá mezitím zmlkla. Dítě na chvíli otevřelo oči, ale teď zase pomalu usínalo. „Zpívalas, abys mě do té uličky přivlala,“ šeptal děťátku, „a já tvou písničku uslyšel. Ale kdyby se to nestalo, kdybych tě nezachránil, čekal by na tebe rajský strom a nakonec by stejně bylo všechno v pořádku.“ Behrúz se znovu odmlčel. Přemýšlel, jestli vůbec udělal dobře, že se té holčičky ujal. Ale co se stalo, nedá se odestát, jednou ji přinutil vstoupit do života, jak se říká, a proto musí udělat ještě poslední krok.

„Když jsem byl malý, miloval jsem hudbu,“ řekl a vložil holčičce do pusinky malíček, aby měla co cucat. „Prozpěvoval jsem si potají, aby mě táta neslyšel. Zpíval jsem árie. Víš, co to je? Takové pohádky, výkřiky ve tmě. Když zpíváš árii, svět se o tobě všechno dozví. Pozná tvoje sny i tajemství. Tvoje trápení i lásky.“

Behrúz uslyšel, jak Zahrá mrštila polštář na stěnu ložnice, a zmlkl. Po chvíli, když se nic dalšího nedělo, pokračoval, kde přestal. „Dávám ti jméno Ária, po všem trápení a lásce světa. Jako by tě nikdy nikdo neopustil. A až otevřeš pusku, abys promluvila, celý svět se o tobě dozví.“

část první

ZAHRÁ

1958–1959

1

Panenko ležela ukrytá pod zeminou, ale hlavička jí vykukovala ven, obrácená k Árii obličejíkem, jako by čekala, až ji ze záhonu vysvobodí. Ária už zdálky viděla, že panenka má stejnou barvu očí jako ona. Lehla si na břicho a natáhla ruku, ale na panenku nedosáhla. Ária byla na svůj věk malá; každá jiná pětiletá holčička by tohle zvládla, pomyslela si. Prohlížela si sama sebe. Šatičky, které dostala minulý měsíc od otce, už vypadaly jako umazané od popela. A teď se válí v hlíně a všechno ještě zhoršuje. Z toho kouká průšvih.

Panenko měla jedno oko přivřené, ale když Ária konečně chňapla po dřevěném tělíčku a zatřásla jím, zase ho otevřela. Ária jí mrknutí oplátila. Potom se s panenkou přitisklou k hrudníku odplazila ze záhonu, stoupla si na špičky a oknem ze zahrady nahlédla do domu. Někde tam uvnitř byla Zahrá, a kdyby Árii viděla takhle ušmudlanou, zase by byl sekek mazec.

Áriin otec jezdil po kasárnách a vojenských táborech a byl už týden pryč. To znamenalo, že Zahrá jí dávala najíst jen jednou denně, protože taková žába si nic víc nezaslouží. Když se Zahrá nedívala, Ária jí občas kradla jídlo ze stolu.

Ária hopkala po dvoře s panenkou v ruce. Představovala si, že spáry v dlažbě jsou rokle, které musí přeskakovat. Kdykoli okraj rokle olízly lité plameny, vyskočila do výšky. Potom

běžela ke kašně na dvoře, aby se napila. Cementová nádržka stála nízko a Ária se v ní za horkých letních dnů ráda cachtala. Jenže sousedkám, které tam chodily mýt nádoby, se to nezamlouvalo. A když se o tom dozvěděla Zahrá, pěkně Árii seřezala, aby jí podobné lumpárny vyhnala z hlavy. Tentokrát sem Ária přišla s jasným úkolem: vymydlit novou panenku. Předstírala, že ji dostala od tatínka, kterému říkala *bóbó*, přestože všechny ostatní děti říkaly tatínkům *bábá*.

Klekla si u nádržky, stáhla panence špinavé šaty a namočila je do vody. Nechala je odmáčet a zatím panence prsty pročešávala zacuchané vlasy. Když s tím byla hotová, otřela panenku do vlastních šatů, do náprsenky, která byla nejméně špinavá. Potom vzala panenčiny šaty, zdobené podél skládů okvětními lístky. Mnula látku v rukou, jak to vídávala při praní dělat Zahrá. Jakmile byly šaty vyprané, panenku zase oblékla a opatrně ji položila schnout na trávu vedle kašny. Pak se natáhla vedle ní a usnula. Se sluncem nad hlavou snila o ženě, která jí řekla, že měla velké štěstí, když tu panenku našla, a že pokud si přeje, aby se z ní stala udatná bojovnice, nesmí myslet na hlad. Spala hluboce a zdálo se jí také o jiných věcech, například o lvech na poušti a nomádech v horách.

Árii probudilo zatahání za vlasy. Lekla se tak, že se zapomněla rozplakat. Zahrá jí vrazila facku hřbetem ruky, protože věděla, že to bolí víc než dlaní. Snubním prstenem jí poranila tvář a ranka teď mírně krvácela.

Z balkonu na protější straně dvora je pozoroval soused, pan Džahánpúr. Zmizel uvnitř, práskl za sebou dveřmi, ale vzápětí se vrátil s tlampačem. „Madam... madam, vaše chování se protíví Bohu. Radím vám, abyste...“

„Starejte se o svý, chlape mizerná!“ vyjela Zahrá.

Pan Džahánpúr to nevzdal a z tlampače znovu zahřměl jeho hlas. „Madam, tímhle nic nevyřešíte.“

Zahrá se zarazila a přestala Árii bít. „Heleďte se, vy spasi-teli, jednou je to můj fakan, takže si s ním budu dělat, co chci.“

„Madam, už posledně jsem vám říkal, že se máte mírnit. Vždyť si jenom hrála. Já to viděl!“

„Aha, takže nejste jenom pitomec, ale taky úchyl,“ zaútočila Zahrá. „A dejte to pryč. Nemusí vás slyšet celá ulice.“

Pan Džahánpúr se mlčky díval, jak Zahrá zatáhla Árii do domu, zatímco holčička kolem sebe bezmocně kopala. „Běž na balkon,“ poručila jí Zahrá a vystrčila ji ven. „A budeš bez snídaně a bez oběda, dostaneš leda houbeles!“

„Beztak nemám hlad!“ vykřikla Ária.

Zahrá zastrčila západku na balkonových dveřích.

Ária ze svého nového stanoviště pozorovala, jak pan Džahánpúr klečí na dvoře u zahrady, kde si ještě před chvilkou hrála, ruce má založené za zády, dívá se na rákosí a potom zvedne hlavu k jejich bytu.

„Tohle jsou společné prostory, vy huso hloupá. Nepatří jenom vám.“

Pan Džahánpúr se předklonil, aby vytrhl stéblo rákosu, a v tu chvíli Ária uviděla, že za ním stojí jeho syn. Chlapec přešlapoval kolem otce a potom přešel k pruhu trávníku vedle kašny, na kterém Ária nechala ležet panenku. Popadl ji a utíkal dovnitř. Jeho otec vykročil za ním.

„Řekněte mu, že mi tu panenku musí vrátit!“ křičela Ária za panem Džahánpúrem, ale ten jí neodpověděl.

Když Árii probudila rána, byla už skoro tma.

„Prober se!“ naléhal něčí hlas.

Ária si protřela oči a přitiskla hlavu k příčkám balkonového zábradlí.

„Kdo je to?“ zeptala se. „Nikoho nevidím.“

„Tady dole.“

V měsíčním světle se objevila postava. Byl to sousedovic kluk.

„Bydlím naproti,“ řekl. „Tamhle v kuchyni je moje máma.“ Ukázal na protější byt. Ária viděla za oknem ženu sehnutou nad kouřícím hrncem.

„No a co? Vrať mi tu panenku. Viděla jsem, žeš ji odnes.“

„Věděl jsem, že je tvoje. Vzal jsem ji jen proto, abych ti ji moh vrátit. Viděl jsem, jak tě máma bije. Oplatilas jí to? *Bába* říká, že kdyby mě někdy uhodil, můžu mu to oplatit.“

„Vrať mi tu panenku.“

„Počkej. Potřebuju, abys mi s něčím pomohla. Vidíš ten strom, co máš před sebou?“

Chlapec ukázal na vzrostlou třešeň téměř uprostřed dvora. Její větve sahaly tak daleko, že se otíraly o *Áriin* balkon.

„Co je s ním?“ zeptala se *Ária*.

„Dosáhneš na ty větve z balkonu? Zůstal mi tam míč,“ odpověděl chlapec.

„Nejdřív mi vrať panenku.“

„To nejde. Musel bych s ní dohodit až k tobě na balkon, jenže to nedokážu. Ale *bába* říká, že jednou budu stejně velkej silák jako on. Chceš vidět moje svaly?“

„Na tvoje svaly kašlu,“ odsekla *Ária*. „A můj *bóbó* je taky silák.“

„Co je *bóbó*?“

„Ty jsi ale pitomec,“ posmívala se *Ária*. „Můj táta přece.“

„A proč mu říkáš *bóbó*?“

Ária se vyklonila z balkonu. „Ty nemáš zítra školu?“

„Jenom s těma větvema trochu zatřes, a ten míč spadne sám,“ řekl chlapec.

„Nesmím s tebou mluvit. Budu mít kvůli tobě průšvih.“

„Hele, jestli se ti povede ten míč shodit, tak ti zejtra po škole přinesu kromě panenky i dárek.“

„Já o dárky nestojím,“ namítla *Ária*.

Chlapec seděl v tureckém sedu na zemi a trucoval. „Pěkně mě štveš!“ vykřikl. „Seš hloupý mimino!“

„To teda nejsem,“ bránila se *Ária*. „Náhodou už jsem velká.“ Když neodpověděl, dodala: „Je mi pět. A až začne sněžit, bude mi šest.“

„Hele, tak zatřeseš s tou třešní? Jak na tebe koukám nahoru, bolí mě z toho za krkem.“

Ária popošla blíž k zábradlí. „Jak se jmenuješ?“ zeptala se.

„A ty?“ opáčil chlapec.
„Já se ptala první.“
„Kámrán.“
„To slyším prvně.“
„Je ti teprve pět. Máš spoustu času.“
„Já jsem Ária.“
„Ária?“ zasmál se. „To je spíš pro kluka, ne?“
„Já teda kluk nejsem.“
„Tak jo, nejsi kluk. A teď mi pomůžeš?“
„Možná.“ Ária vykoukla mezi příčkami zábradlí a všimla si, že s chlapcovými rty je něco v nepořádku. „Dostals od táty pár facek?“ zeptala se.
„Ne,“ odpověděl chlapec.
„Tak proč máš pusku na maděru? Upadl jsi?“
Chlapec zrozpačitel. „Já... mám... Já už se takhle narodil. Mám pusku naruby.“
„Fakt? Můžu ti říkat pyskoun?“
„Nemůžeš.“
„Fajn, nebudu. Pokud dodržíš slovo a dáš mi dárek,“ řekla Ária. Přešla na místo, odkud měla blíž ke koruně stromu, ale na větvě pořád nedosáhla. „Je to moc daleko,“ zavolala na chlapce.
„Stoupli si mezi příčky zábradlí,“ radil jí Kámrán.
Poslechla ho a natáhla se, jak to jen šlo. „Mám to!“
„Zatřes s ní, jak nejvíc můžeš.“
Ária zatřásla větví a uslyšela, jak se míč odráží od země. Chlapec ho chytil a utíkal pryč.
„A nezapomeň na tu panenku, Kámráne! Kluku s ciferníkem naruby!“ vykřikla Ária do tmy.

Kámrán svíral míč v náručí. Nohou strčil do kovových vstupních dveří, vyběhl nahoru k sobě do pokoje a míč schoval pod postel. Když sbíhal dolů, na okamžik se zastavil u okna, odkud tu Bachtijárovic holku pozoroval už celé měsíce, od chvíle, kdy

jí poprvé dovolili hrát si na zahradě. Mrzelo ho, že si všimla jeho rozštěpu. Na druhou stranu dřív nebo později si toho všiml každý. Ještěže ho napadlo hodit ten míč do koruny třešně. Lepší způsob seznámení vymyslet nemohl. A nebyla tak divná, jak čekal. Dokonce byla i tak trochu milá. Divné bylo jen to její jméno. Ária. Věděl, co znamená. Jednou mu to řekl táta. Íránská rasa. Jenomže to bylo jméno pro kluky.

V kuchyni máma kojila jeho dvouletou sestřičku. Otevřel chladničku. Nebylo v ní nic než chleba.

„Na to nesahej,“ napomenula ho matka. „Nebylo by co k večeři.“

Kámrán se posadil ke stolu a díval se, jak sestřička saje mateřské mléko.

„Co jste tam s tou holkou dělali?“ zeptala se matka.

„Hráli jsme si,“ odpověděl.

„Je to parchant. Drž se od ní dál.“

„Má mámu i tátu,“ podotkl Kámrán.

„Ale ne vlastní. Je to nalezenec. Vyhodili ji na ulici. A má modrý oči. To znamená, že je posedlá ďáblem. Drž se od ní dál, nebo si pro tebe v noci přijde džin. Chánom Koukabová od nás z ulice kdysi vzala pod střechem nalezenec. Celá rodina pomřela, dokonce i kočička. A tahle holka má ke všemu modrý oči. To je ještě horší.“

„Má je zelený,“ řekl Kámrán. „Aspoň myslím.“

„Jaks to mohl v tý tmě vidět? Ďáblový děti jsou děti džinů a co dělají džinové?“

„Snaží se nás oblafnout,“ odpověděl Kámrán.

„Vidíš, tak se nenech zblbnout. Všechno, co ti bude vyprávět, je lež. Tak praví Prorok, ať mu Bůh žehná.“

„A byli džinové i tam, kde jsi bydlela, když jsi byla malá?“ zeptal se Kámrán.

„V Jazdu nebylo nic než prach, džinové a Židi. A ohňový chrám, kde zoroastrijci provádějí ty svoje čáry máry. Čáry máry džinů, čáry máry Židů, čáry máry zoroastrijců. Vsadím se, že ta modrooká holka je dcera Žida nebo džina.“

„Kluci ve škole říkali, že džinové nejsou opravdický. Že jsou to jen vesnický povídačky.“

„Jazd není žádná vesnice. Kdysi to bylo hlavní město světa. A jestli nevíš, že tuhle zemi stvořil džin, tak nevíš vůbec nic.“

Matka si povolila šátek a Kámrán v jejích ústech zahlédl zkažený zub. Ten vedle vypadl už před časem. Až jí vypadne i ten druhý, pomyslel si, bude vypadat jako ty hloupé ženské bez domova.

„Děti ve škole říkali, že kdo pije mlíko, má hezký zuby,“ prohlásil.

„Mlíko je pro mimina,“ opáčila matka.

„Nemohl by nám *bábá* večer trochu přinést?“ zeptal se.

„Podívej se mi, kolik je hodin.“ Matka k němu natáhla ruku, aby viděl na její náramkové hodinky.

„Zastavily se,“ řekl Kámrán. „Nepotáhla jsi je.“

„Nenatáhla jsem je,“ opravila ho.

Kámrán to po ní zopakoval. „Nenatáhla. Ale stejně: k čemu ti jsou, když neumíš hodiny?“

Matka zatřepala zápěstím, až hodinky zachrastily. Byly jí volné. „Dostala jsem je od tvýho táty jako svatební dar. Co kdybys mě naučil hodiny ty? Hodní kluci maminkám pomáhají, ne?“

Kámrán uslyšel zpoza dveří kroky a otočil se.

„Ale teď běž pomoci Kázemovi,“ vyzvala ho matka a znovu se začala věnovat jeho sestře.

Kázem byl Kámránův táta. Používal rodné příjmení své matky, Kázemí, ale v Jazdu mu od malička nikdo neřekl jinak než Kázem. A když se za něj provdala Kámránova matka, už mu to zůstalo. Kámrán mu ale říkal Kázem jenom v situacích, kdy mu ho bylo líto.

Kázem nesl dvě plné tašky. Kámrán je od něj vzal, postavil na podlahu a pustil se do vybalování. V jedné byly hadry a dvě lahve mléka. V druhé dvě placky chleba a tři shnilá jablka. „To je všechno?“ zeptal se Kámrán.

„Pro dnešek ano.“ Otec zvedl ruku, aby matka viděla, že jí má obvízanou zakrváceným obvazem.

„Proboha! Co se ti stalo, muži?“

Kázem se posadil na gauč. Rozvířený prach ho přiměl zakašlat. „Hned se podíváme. Pojď sem, synku.“ Odmotal obvaz a ukázal jim rozdrčený prst, celý nateklý a promodralý. Podal obvaz Kámránovi. „Udělal jsem hloupost, víš? Cihly patří na sebe, ale mají se vrstvit cikcak, tak aby střed každé cihly ležel na spáře mezi dvěma cihlami pod ní. Mázneš maltu ze strany a svrchu a šup tam s ní. Jde to jako na drátkách. Malta, cihla, malta, cihla. Ale když to s tempem přeženeš, odnese to tenhle chudák.“ Kázem zvedl prst a zasmál se synovu vyděšenému výrazu. Prohrábl mu vlasy. Když se smál, lapal po dechu, protože byl silný kuřák a kromě toho se mu v plicích usazoval cihlový prach. „To nic,“ řekl. „Všechno se zahojí.“

„Můžeš s tím pracovat?“ zeptal se Kámrán.

„S tím si nelam hlavu,“ odpověděl otec. „Jedna z těch lahví je pro tebe. Vypij ji do dna. Můj hezkej chlapeček musí mít hezký zuby.“

Znovu prohrábl Kámránovi vlasy a vešel do kuchyně. Políbil dceru, která mezitím usnula matce u prsu. „Ta druhá lahev je pro tebe,“ řekl ženě. „A nechci nic slyšet. Peníze budou. Jdu spát.“

„Tvůj syn si dneska večer hrál s tou holkou, co je posedlá džinem,“ žalovala Kámránova matka.

„Nech toho, mami.“ Kámrán se prosebně obrátil k otci. „Pomohla mi shodit míč ze stromu.“

„Odkudpak víš, že je posedlá?“ podivil se Kázem.

„Je to ďáblův parchant z ulice,“ opáčila Kámránova matka.

„V tom případě si dej na ten míč pozor, synku. Kdo ví, jestli ho nezačarovala.“ Kázem se usmál a mrkl, ale Kámrán nevěděl, jestli si dělá legraci, nebo jestli je Ária opravdu dcerou džina.

2

Nováček strčil hlavu do kbelíku. Voda se mu na tmavé pleťi třpytila a stékala mu po krku, až se schovala pod silnou bavlněnou látkou jeho uniformy. Behrúz si myslel, že všechny rekruty zná, ale tohohle musel přehlédnout. Mladík znovu ponořil obličej pod hladinu a šplíchal si vodu na černé vlasy. Vojáci se právě vrátili z odpoledního běhu.

Behrúz típl cigaretu a přišel blíž.

„Ručník?“ zeptal se a hodil ho mladíkovým směrem, aniž čekal na odpověď.

„Díky,“ řekl nováček. Nikdo jiný ručník neměl. „Nejspíš patřím mezi privilegované.“ Zasmál se.

„Máte kapitánský odznak.“ Behrúz si zapálil další cigaretu a nabídl ji mladíkovi.

„Já nekouřím, ale děkuju.“

„Jste starší než ostatní. Ale na kapitána pořád dost mladý.“ Behrúz potáhl z cigarety. Při nádechu přimhouřil oči pod těžkými víčky. Podrbal si rašící plnovous a vyfoukl kouř. „Já jsem Behrúz.“ Napřáhl ruku.

„Ramín.“

„Těší mě, kapitáne,“ řekl Behrúz.

Ramín se zasmál. „Toho kapitána si nech od cesty a tykej mi. Ty jsi kuchař?“

Behrúz znovu vyfoukl kouř. „Občas. Ale většinou jsem řidič.“

„No jo. Nejspíš jsi nás přivezl.“

„V tom chumlu na korbě jsem si tě nevšiml.“

„Přijel jsem s generály,“ dodal Ramín. „Když jsem řekl ‚nás‘, myslel jsem tím svoje mužstvo. Ale na řidiče nemáš věk, aspoň na to nevypadáš. Co kdybysme ti navlíkli mundúr a šoupli tě mezi kluky? Vsadím se, že by sis s puškou věděl rady.“

Behrúz zavrtěl hlavou. „Já jsem odjakživa řidič. Zdržíš se dlouho?“

„Tak dlouho, jak mě budou potřebovat.“ Ramín si znovu utřel krk. „Musím si odkroutit povinnou službu. Brzo odsud vypadnu. Mám v plánu důležitější věci.“

Behrúz přikývl.

„Tamhleten stan je můj. Ten malý vedle společné noclehárny.“ Ramín ukázal na pahorek, kde stál stanový tábor. „Až se budeš nudit, přijď pokecat.“ Když se usmál, odhalil dokonalý chrup. Vypadal jako filmová hvězda.

„Už teď si žiješ v takovém luxusu?“ zeptal se Behrúz. „Chlapi si budou myslet, že máš protekci.“

Ramín se znovu zasmál. „Na někoho, komu je dvaadvacet a zrovna vyšel z univerzity, to není špatné.“

Behrúz nic neřekl. Zašlápl nedopalek mezi svýma a Ramínovýmýma nohama.

„Díky za ručník,“ poznamenal Ramín a chtěl mu ho vrátit.

„Jen si ho nech. Musím jít chystat večeri.“ Behrúz ho poplácal po rameni a odešel.

U večere se po Ramínovi rozhlížel, ale nikde ho neviděl. Když se většina mužstva vrátila do noclehárny, naložil na talíř rýži s dušeným lilkem a vydal se do tmy hledat Ramínův stan.

„Kapitáne?“ zašeptal. Byla zima, a jak se mu třásly ruce, bryndal štávu na zem. Uslyšel šustění papíru a zavírání zásuvky.

„Hned jsem tam,“ zavolal na něho Ramín. V příštím okamžiku rozepnul vchod do stanu. Měl zpocené obličej.

Behrúz odhrnul cíp plachtoviny. „To je pro tebe,“ řekl.

„Pojď dál,“ pozval ho Ramín. „Vsadím se, že s kouřem z tvých cigaret to chutná nejlíp.“

„Promiň.“ Behrúz vyhodil nedopalek ven.

„To byl vtip. Vážně. Je to od tebe moc milé.“

„Nejspíš jsi neměl čas přijít na večeři, tak mě napadlo...“

„Je to moc milé,“ zopakoval Ramín. „Posad se.“ Mávl rukou směrem ke vzorně ustlanému lůžku v zadní části stanu, ale Behrúz se rozhodl pro židli stojící poblíž. Ramín se posadil na postel a talíř si položil do klína. Po chvilce ho ale odložil, přešel k psacímu stolu, otevřel zásuvku a zase ji zavřel.

Behrúz se usmál.

„Toho si nevšímej,“ vysvětloval Ramín. „Jen nemám rád, když něco kouká ven. To jsi vařil ty?“ Přivoněl si k lilku.

Behrúz přikývl.

„Paráda. Paráda,“ řekl Ramín, ale jen zíral na talíř. Behrúz přemýšlel, z čeho je tak vyděšený.

Ráno se Behrúz znovu rozhlížel po Ramínovi. Ale neviděl ho ani u snídaně, ani během dne a na večeři nešel. Vrátil se do stanu, o který se dělil s dalšími pěti muži, lehl si na postel, vytáhl zpod polštáře knížku a přitiskl si ji k hrudníku.

Cyrus, jeden z jeho spolubydlících, po něm hodil čepici. „Copak, Bachtijáre, mazlíš se jenom s knihama?“ Ostatní se právě vrátili z kantýny a teď se rozchechtali.

Behrúz si nasadil čepici. „Už jsem to četl,“ odpověděl. „Teď o tom jen přemýšlím.“

„Ten si nepřečte ani ceduli s názvem ulice,“ vtipkoval Cyrus a znovu ostatní rozesmál.

Behrúz se natáhl po krabičce cigaret, jednu vyklepal ven a zapálil si.

„Odkdy se smí kouřit ve stanu?“ zeptal se Cyrus. „Nevěděl jsem, že změnili pravidla.“

„To smím jenom já. Vy jste takoví pitomci, že by vám muse-la cigáro držet u pusy máma!“

„Cyrus měl chuť. My ostatní jsme měli mámy,“ prohodil jeden z mužů.

Vchod do stanu se otevřel a dovnitř vešel Ramín. Behrúz típl cigaretu. Ostatní se postavili do pozoru.

Ramín se zasmál. „Pohov, pánové. Co takhle cigareta, pane Behrúzi?“

Behrúz natáhl ruku s krabičkou. Ramín si vložil cigaretu mezi rty. Čekal, až mu Behrúz připálí.

„Takže je to pravda, pane Cyrusi?“ Ramín zvedl hlavu a zašlukoval. „Měl jste chuť?“

„Neměl, pane,“ odpověděl Cyrus. „Vychovala mě babička.“

„Aha, takže chuť a matka v jednom,“ zavtipkoval Ramín. Ostatní se zasmáli. Ale Behrúz nijak nereagoval. Ramín si ho změřil pohledem, potom si všiml knihy ležící na posteli. „Máme tu čtenáře, to se podívejme!“

„Hraje, že umí číst,“ ozval se Cyrus.

„Kušuj, mazánku,“ odbyl ho Ramín. „Takže?“ vybědl Behrúze k odpovědi.

Behrúz jen kývl.

„Koukám, že to není jen tak ledajaká kniha.“ Ramín si prohlížel přebal. Mrkl na Behrúze. „Na. Přinesl jsem ti večeri.“ Podal mu papírový pytlík. „Silní kuřáci by neměli promarnit jedinou příležitost dosyta se najíst.“

„Děkuji,“ řekl Behrúz upjatě a pytlík si vzal.

„Není ti dobře?“ zeptal se Ramín.

„Jenom mě dneska večer přešla chuť k jídlu.“

„No nic, jenom jsem ti chtěl oplatit laskavost.“ Ramín pokynul ostatním a vyšel ven.

Behrúz položil pytlík s jídlem na postel a zapálil si další cigaretu. Trochu se mu třásly ruce.

„Někdo je tady oblíbenej. Nastavuješ mu zadnici?“ zeptal se Cyrus.

„Ubožáku!“ ulevil si Behrúz.

Cyrus se posadil na kavalci a založil si ruce za hlavu. „Když čteš tyhle chytrý knihy, proč nám z nich nikdy nepředčítáš?“